

Večciljna optimizacija tribološkega vedenja kompozitov na osnovi PTFE pri manjših obremenitvah s sivo relacijsko analizo po Taguchiju

Musa Alhaji Ibrahim^{1, 2,*} – Hüseyin Çamur² – Mahmut A. Savaş² – Alhassan Kawu Sabo³

¹ Znanstveno-tehniška univerza zvezne države Kano, Tehniška fakulteta, Nigerija

² Univerza Bližnjega vzhoda, Tehniška univerza Mersin, Ciper

³ Znanstveno-tehniška univerza zvezne države Kano, Enota za projektiranje in razvoj, Nigerija

Polimerni kompoziti so se uveljavili v avtomobilski in letalski industriji ter v gradbeništvu zaradi svoje visoke specifične trdnosti in togosti. Prav zaradi teh dveh glavnih lastnosti so v prednosti v primerjavi z monolitnimi kovinami oziroma z njihovimi zlitinami. Zanje so značilni tudi obstojnost proti koroziji, majhno trenje, preprosta izdelava ter dušenje hrupa in vibracij. Abrazivna obraba je pogosta pri rudarski opremi, gradbeni mehanizaciji in transportnih drčah v termoelektrarnah.

Glavni cilj pričujoče študije je optimizacija triboloških parametrov (sila, velikost zrn ter drsna razdalja) in njihovega vpliva na abrazivne tribološke lastnosti kompozitov na osnovi politetrafluoroetilena (PTFE) pri lažjih obremenitvah s hibridno sivo relacijsko analizo po Taguchiju.

Oblikovano je bilo ortogonalno polje Taguchi L_9 in izvedenih je bilo devet nizov eksperimentov na tribometru. Pri vsakem eksperimentu sta bila zabeležena količnik trenja (μ) in specifična stopnja abrazivne obrabe (A_w). Nato je bila opravljena analiza variance (ANOVA) za določitev parametra z največjim vplivom na abrazivne tribološke lastnosti kompozitov. Glede vpliva sila, drsne razdalje in velikosti zrn na vrednost μ je bilo ugotovljeno, da se količnik trenja povečuje od 5 N do 8 N in nato zmanjšuje od 8 N do 10 N. Povečanje velikosti zrn in drsne razdalje je povzročilo linearno zmanjšanje vrednosti μ . Povečanje sile, velikosti zrn in drsne ojačitve je podobno povzročilo zmanjšanje vrednosti A_w . Enkratna optimizacija po metodi Taguchi je pokazala, da so optimalni pogoji za zeleno vrednost μ doseženi pri sili 10 N, velikosti odprtine 1000 in razdalji 350 m. Napovedana optimalna kombinacija procesnih parametrov je bila kodirana z oznako L3G1D3. Tudi ocenjeni optimalni parametri za minimalno vrednost A_w so sila 10 N, velikost odprtine 1000 in drsna razdalja 350 m (koda L3G1D3).

Rezultati analize ANOVA so pokazali, da na vrednost μ najbolj signifikantno vpliva velikost zrn, temu pa sledita sila in drsna razdalja. Prispevki sile, velikosti zrn in drsne razdalje znašajo 14,62 %, 69,34 % in 6,94 %. Podobno tudi na vrednost A_w signifikantno vplivajo velikost zrn, drsna razdalja in sila, njihovi prispevki pa znašajo 42,64 %, 23,40 % in 15,05 %. Rezultati sive relacijske analize po Taguchiju so pokazali, da je optimalna kombinacija parametrov sila 10 N, velikost zrn 1000 in drsna razdalja 350 m (koda L3G1D3). Analiza variance je razkrila, da je velikost zrn s prispevkom 67,69 % najpomembnejši parameter abrazivnega tribološkega vedenja ojačenih kompozitov na osnovi PTFE. Validacijski preskusi z optimalno kombinacijo parametrov so pokazali 55,22-odstotno izboljšanje sive relacijske stopnje.

Študija je bila omejena le na manjše obremenitve. V prihodnjih raziskavah bo mogoče preučiti tribološke lastnosti pri večjih obremenitvah ter zbrati več podatkov za razvoj modelov umetne inteligence za napovedovanje sive relacijske stopnje. Študija daje prispevek k raziskavam obrabne obstojnosti polimernih kompozitov s kombiniranjem odzivov μ in A_w v enem samem odzivu.

Sledi sklep, da je optimalna kombinacija parametrov za ta odziv enaka optimalni kombinaciji za zmanjšanje μ in A_w in s tem prinaša prihranek pri stroških, energiji in času.

Ključne besede: PTFE, ogljikova vlakna, bronasta vlakna, abraziv, Taguchi, siva relacijska analiza